СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LI. Ч. 200. Джерзі Сити, Н. Дж., четвер, 14-го жовтня 1943. No. 200. Jersey City, N. J., Thursday, October 14, 1943. VOL. LI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1010 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

УРЯД КАЖЕ ІТАЛЬО-АМЕРИКАНЦЯМ ПІДТРИМАТИ БАДОЛІЯ

НЮ ЙОРК. — З нагоди Дня Колюмба відбувся святочний обід американців італійського роду в готелю Рузевелт за почином Італійсько-Американської Робітничої Ради. В часі обіду промовив асистент секретаря стейту Адолф А. Берлі. Він повідомив зібраних, що уряд Злучених Держав не думає Італії накидати свій режім, але підтримує режім маршала Петра Бадолія і просить італійців — протифашистів, щоб вони теж підтримали уряд Бадолія. Берлі повідомив теж учасників, що департамент стейту розпочав кроки, щоб в Італії відбудувати вільні робітничі юнії. Незабаром теж американці будуть могти висилати правильні почтові посилки повітряною почтою до Італії. — Покликуючися на президента Рузвелта, Берлі сказав, що Італія буде привернена до стану шанованих держав у міжнароднім світі і тому не буде там наставляти уряду, але самий італійський нарід буде рішати, який уряд приємливий для нього. Предсідник Американської Федерації Праці Вилйєм Ґрін сказав по телефоні з Бостону, що федерація призначує $250,000 на підмогу робітничим юніям в Італії.

ФЕДЕРАЛЬНИЙ УРЯД ВІДДАВ РЕШТУ КОПАЛЕНЬ ВЛАСНИКАМ.

ВАШИНГТОН [illegible] яд покінчив заряд над углянними копальнями в той спосіб, що секретар Ікес, як вдміністратор копалень, звернув решту 1,700 копалень їхнім власникам для правильної експльоатації. — Майни були забрані урядом ще 1. травня б. р., коли то внаслідок майнерського страйку власники не були всилі видобувати уголь. Адміністрацію майн у Вашингтоні створено 1. липня і до неї належали 3,300 копалень. Постепенно звернено 1,600 копалень власникам, а тепер звернено решту. Більша частина майн не має ще контракту з майнерами і робота йде під запорукою федерального закона.

КОМІТЕТ ПАЛАТИ ПОСЛІВ МАЄ СВОЇ ПЛЯНИ В СПРАВІ ПОБОРУ БАТЬКІВ.

ВАШИНГТОН. — Військова Комісія палати репрезентанвів змінила ухвалу сенату в справі побору батьків до воєнної служби та підвишки пайків на утримання родин поборових після вислухання думок підсекретаря війни Роберта Петерсона. Від себе комісія випрацює інший проект, в якому буде постанова, щоб наперед покликати до війська всіх нежонатих, дальше жонатих без дітей, а щойно опісля покликати батьків.

ПРЕДСТАВНИКИ БИЗНЕСУ ЗА ПОДАТОК ВІД ПРОДАЖУ.

ВАШИНГТОН. — Перед Комісією Способів і Засобів покликано представників торговельних палат, щоб вислухати їх думки в справі наложення нового податку у висоті 10 з половиною біліона долярів. Іменем Юнайтед Стейтс Чембер оф Комерс промовляв Елсворт С. Алворд, як предсідник фінансової комісії цієї палати, і професор політичної економії з університету Єйл Фред Ферчайлд. Вони заявилися за введення 10% податку від дрібного продажу, в надії, що уря дістав в такий спосіб 6 біліонів долярів. В. Дж. Шіфлін іменем нюйорської торговельної палати потвердив цей проект, одначе він думає, що уряд дістане лише 5 біліонів з цього джерела.

„ЗАБИРАЙСЯ З АМЕРИКИ АБО ЙДИ ДО ВІЙСЬКА"

ГАРТФОРД (Конетикат). — Перед федеральним судом станув Стенлі Моцарські за неявлення до військового побору в означенім часі. Суддя Керол Гинкс поставив йому три можливости: „Заберися із Злучених Держав упродовж 30 днів, або зголосися до служби в армії, або зголосися відсиджувати кару до федеральної тюрми в Ню Гейвен". Адвокат зголосив приняття кари в імени підсудного, але суддя заявив: „Треба дати чоловікови 30 днів для охолодження".

СЕНАТ ЗАБОРОНЯЄ ДІВЧАТАМ З ФЛЬОТИ ИТИ НА ВОЄННУ СЛУЖБУ ПОЗА ГРАНИЦІ АМЕРИКИ.

ВАШИНГТОН. — Сенат приняв проект закона, щоб поправити становища дівчат, які служать при Воєнній Фльоті (Вейвс), одначе ухвалив заборону висилати їх на службу поза границі Америки. У службовім відношенню сенат поставив Вейвс на рівні з Вакс. Постанова заборонити Вейвсам йти заграницю є суперечна з постановою палати послів, яка якраз дозволяє їм на це.

БУДУТЬ БОМБАРДУВАТИ ЕВРОПУ З АМЕРИКИ.

ВАШИНГТОН. — У найновішому виданню фахового військового часопису Армі Ординанс написано таке: „Коли вмієте глядіти в недалеку будуччину, то можете доглянути, як бомбери зведуть до карликів теперішні Американські Літаючі Фортеці. Нові бомбери повезуть понад Атлантик пів вагона бомб і вернуться домів без якого небудь спочинку".

Президент відповідає на критику сенаторів

ВАШИНГТОН. — На пресовій конференції президент Рузвелт висловив свій погляд на звіт сенаторів, що вернулися із подорожі довкола землі. Зокрема говорив він про замітку сенатора Лоджа, котрий висловив погляд, що Америка може заощадити життя міліона своїх вояків, колиб дістала від Росії летунські бази на Сибірі. Президент заявив, що він не має вистарчальних інформацій про те, і не знає, чи Росія готова виповісти війну Японії. Одначе Росія тепер діяльна на західнім фронті, говорив президент, і коли вона звалила націстів кілька разів на землю, то вони при найближчім разі вже не піднесуться.

АМЕРИКА БУДЕ МАТИ ПРАВО ВЖИВАТИ АЗОРИ.

Президент сказав теж вчасі конференції, що Злучені Держави будуть уживати португальські острови як бази разом із британцями. Тепер можна сказати, заявив президент, що ми й британці є союзниками, що ми робимо зусилля для перемоги у війні і що ми переводимо спільні воєнні операції. Правда, що то британці заключили умову з Потуґалією про право використання Азорів, але ми матимемо право на випадок конечности їх ужити для американських потреб. Також взаємні запоруки дано Портуґалії, що Азори будуть їй звернені після війни.

СЕКРЕТАР ГОЛ В ДОРОЗІ ДО МОСКВИ

ВАШИНГТОН. — З Ріо де Жанейро в Бразилії наспіли вісти, що секретар стейту з Вашингтону, Кордел Гол, перелетів понад Наталь в дорозі до Москви, щоб узяти участь в потрійній конференції Америки, Англії й Росії. Департамент стейту заявляє, що вістка, начеб секретар Гол перелетів понад Наталь, не є вірною.

АРҐЕНТИНА ПРИГОТОВЛЯЄТЬСЯ ЗІРВАТИ З НІМЕЧЧИНОЮ

РІО ДЕ ЖАНЕЙРО (Бразилія). — Пороблено підготовні кроки для зірвання дипльоматичних взаємин між Арґентиною й державами Осі. Надіються, що зірвання проголосять упродовж двох тижнів. Ці вісти походять з рішучо достовірного дипльоматичного джерела, як це подає аґенція Юнайтед Прес. Першим вислідом зірвання дипльоматичних відносин Арґентиною буде фінансова допомога Арґентиніізбоку Злучених Держав. Зірвання зносин є лише виповненням зобовязання, поміщеного в Пан-Американськім договорі.

Папа відкидає пропозицію націстів шукати схоронища в Німеччині

ЛОНДОН. — Папа Пій заявив німцям, що не покине Риму, бо вони не можуть гарантувати безпеченства Ватикану на випадок, як місто стане побоєвищем. Папа відмовився приняти націстичну оферту й сказав, що не покине Ватикану, поки він живий.

Німецьке радіо старалося викликати враження, що Ватикан самий передбачає, що Рим і околиця можуть бути поважно знищені підчас наближаючихся воєнних операцій. Між іншим Ватикан став будувати великий збірник води, готуючися видно на прірвання водопроводів, що доставляють воду з гір. За вістками, одержаними з Риму стокгольмською ґазетою „Соціял Демократен", німецький представник у Римі запропонував папі шукати схоронища в Ліхтенштайні, переважаючо католицькім князівстві, положенім при східній границі Швайцарії.

З Істанбулу, турецької столиці, доносять, що апостольський делеґат в Істанбулі заперечив ґазетярську вістку, що мовляв Ватикан подав кожному свому представникови запечатані інструкції, які мали бути відкриті на випадок, якби німці взяли папу в полон.

НІМЦІ СКРІПЛЯЮТЬ НАТИСК НА ФРАНЦУЗІВ

ЛОНДОН. — Зростаюча хвиля саботажів по всій Франції дала німецькій окупаційній владі та нібито — урядови в Віші нагоду скріпити репресійні міри проти французького населення та розвести проти нього справжню кампанію терору. Спеціяльні декрети заводять найстрогіші репресійні міри. Між іншим загострено ще більше протижидівську кампанію; „рухомі ґвардії" можуть стріляти жидів, де їх побачуть.

Париське радіо описувало саботажі словами: „збіжа горять, залізничі лінії вилітають у повітря, поїзди вискакують з рейків. Всюди падають від куль французькі національні соціялісти, підчас коли армія терористів може рухатися свобідно, бо її ховають під своїм омофором судді, які тільки раді пускати виновників на свободу".

Зо Швайцарії приходять вісти, що німці спроваджують до Франції війська, спеціяльно вишколені для боротьби з партизанами в Росії, задумуючи вжити їх проти французьких партизанів у Савої й Високій Савої. Фармерам у цих провінціях дано осторогу, аби були готовими покинути дім по 24-годиннім заповідженню, бо мовляв фармерські доми будеться розбивати, аби не давати захисту повстанцям.

ЮГОСЛАВСЬКИЙ ВІДДІЛ.—Президент Рузвелт (сидить в авті) приглядається дорученню югославським боевим залогам чотирьох бомбовиків. Церемонія відбулася на Болинг Філд, у Вашингтоні.

ПОРТУҐАЛІЯ ВІДДАЄ АЛІЯНТАМ ДО ВЖИТКУ АЗОРИ

ЛОНДОН. — Портуґалія згодилася на просьбу британського уряду віддати Обєднаним Державам до вжитку острови Азори, що лежать на середині Атлантику. Найважнішим завданням архипелягу буде тепер служити за базу для захорони аліянтських кораблів, що пливають по сім океані.

Відповідну заяву в цій справі зложили португальський премієр Антоніо де Олівейра Саласар і британський премієр Чорчил. Цей останній покликався в своїй заяві на англійсько-португальський пакт з 1373. року.

БЕРЛІН ЯК У РОТ ВОДИ НАБРАВ.

БЕРН. — З усіх боків ждуть якоїсь заяви з боку націстичного уряду в справі поступку Портуґалії. Тимчасом Берлін урядово мовчить, хоча неофіціяльно заявив, що він поступком Портуґалії не є заскочений, себто його давніше ждав.

Німецькі урядовці одначе кажуть, що уступство з боку Портуґалії вимушено на ній пресією з боку Америки й Англії.

Чорчил заявив про німецьку мовчанку, що вона є доказом, що німецьких пропаґандистів подія видно заскочила неприготованих.

ІТАЛІЯ ВИПОВІСТЬ ВІЙНУ НІМЕЧЧИНІ — ЗАПОВІДАЄ „НЮ ЙОРК ТАЙМС".

НЮ ЙОРК. — „Ню Йорк Таймс" каже, що він має тайні вісти, що уряд маршала Бадолія згодився виповісти Німеччині війну в середу, 13. жовтня. Згідно з умовою з Обєднаними Державами, по цім виповідженню уряд Бадолія став би повноправним союзником Аліянтів, а Італія одною з Обєднаних Держав.

Подає при тому „Таймс", що цей крок має одобрення не тільки Злучених Держав, Британії, але й Росії. Натяк на цей крок добачують у заяві премієра Чорчила, що Аліянти зроблять з італійської фльоти найкращий ужиток, який тільки з неї можна зробити. Італійська участь у війні саме буде спершу обмежуватися до акції італійської фльоти, з котрої понад 100 кораблів находиться тепер по боці Аліянтів. Доперва пізніше буде створена правильна італійська армія, котру одначе прийдеться Аліянтам узброювати й запаси.

АЛІЯНТИ В ІТАЛІЇ УТВЕРДЖУЮТЬ ДОБУТКИ.

АЛЖІР. — Зла погода над цілим аліянтським фронтом в Італії далі здержувала діяльність війська на землі. Тому воєнні рухи обмежувалися до діяльности патруль і виміни артилерійного огня. Аліянти використували перерву в боях для утвердження добутих позицій.

СЕРБСЬКІ ПАРТИЗАНИ НА ПЕРЕДМІСТЯХ ЗАГРЕБУ.

ЛОНДОН. — Комунікат партизанів „югославської народньої армії визволення" під командою Йосипа (Тита) Броза сповіщає, що вона заняла вже західні передмістя Загребу, столиці куклового хорватського уряду д-ра Анте Павеліча.

Німці пробують здержати діяльність цих партизанів терором і бомбардуванням спокійних міст. Між іншими збомбардовано Нове Место, важний культурний осередок Словінії; в місті тепер просто з мешканців ніхто не лишився.

КУКЛОВИЙ КАБІНЕТ ХОРВАТІЇ РЕЗИҐНУЄ.

БЕРН. — Упадок уряду Мусолінія в Італії, а ще більше наступ партизанів на Загреб, викликав у рядах куклового уряду д-ра Павеліча справжнє замішання. Остаточно цілий міністерський кабінет Павеліча зрезиґнував. Павеліч припоручив Миколі Мандічови, 74-літньому нині членови старої австрійської адміністрації Боснії, зорганізувати новий кабінет.

РОСІЙСЬКІ ВІЙСЬКА СТАРАЮТЬСЯ ОБІЙТИ КИЇВ.

ЛОНДОН. — Совєтські війська поширили свої бази на правому березі Дніпра в околиці Києва, котрий вони видно стараються обійти з усіх боків. Берлінське радіо каже, російські війська почали нову офензиву на півночі від Києва. Московський комунікат подає, що червона армія підійшла ще ближче до білоруської твердині Вітебська.

Москва теж подає, що німецькі війська вже приготовляються покидати Київ.

НІМЦІ НАД БРИТАНІЄЮ.

ЛОНДОН. — Кілька німецьких літаків наїхало на східне побережжя Англії. На них відразу відкрили огонь прибережні батерії. Кажуть, один з літаків зострілено, а решта вернулася домів, не скинувши ні одної бомби.

Радіо в Віші подало, що аліянтські бомбовики навістили одно місто в Голяндії та зробили там деяку шкоду.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy.	
На рік	$7.00	One year	$7.00
на пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
Число з суботи (з англійською частиною):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50
В Джерзі Сити і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$2.75

По ділах, не по словах

Мають французи пословицю: "NOBLESSE OBLIGE", котра дослівно перейшла просто в кожну модерну мову. Походить вона видимо з часів шляхеччини й каже коротко: шляхетство зобовязує, або накладає обовязки. Значила вона, що шляхетство накладає на людину обовязок поводитися краще, ніж звичайно. Хоча часи шляхеччини скінчилися, цю пословицю примінено до вищих становищ: мовляв, людина на вищому становищу мусить у своїй поведінці кермуватися вищими вимогами, ніж інші люди.

Подумати про цю засаду заставила недавно американців війна. Як звісно, між Обєднаними Державами, що воюють проти держав Осі, є одна східна, азійська держава, Китай. Китай не тільки признаний за союзника рівнорядного з іншими Обєднаними Державами, але й згадується як одна з чотирьох потуг між ними. Це надавало Китаеви певний престіж в Азії, де Японія в своїй заборчости послугується часто в пропаганді проти білих почуттям приниження азійських рас білими. Коли Аліянти розбивали японську пропаганду трактуванням Китаю як рівного з ними чинника, Японія грала на кожному упослідженню азійців. Коли президент Рузвелт і Чорчил проголосили Атлянтійський Чартер, у котрому виступили в обороні всіх держав перед агресорами, Японія почала пропаганду, що Атлянтійський Чартер це тільки гарна фраза, яка не годиться з дійсними фактами життя. Мовляв, Америка говорить про демократію, про рівність усіх людей, а прецінь вона сама не признає цеї рівности на ділі, бо вона не пускає в Америку китайців ні інших азіятів навіть на засаді квоти, на яку пускає білих людей.

Ця японська пропаганда поставила перед Америкою рубом питання рівности рас: прийшлося американцям або ввести в життя постанови про рівність раси азійської з білою, або станути перед азійськими народами в ролі фарисея, що голосить світови ідеї, яких самий не практикує, себто в них самий не вірить. Іншими словами, американці станули перед твердою вимогою життя, що голошення демократичних засад рівности всіх людей і народів накладає на них вимоги тих засад держатися в справжньому практичному життю. Демократизм зобовязує до демократичної поведінки.

У звичайні часи Америка могла собі позволити навіть на таку репутацію але в воєнний час така репутація коштувала би її дуже багато, бо це скріпляло би силу Японії, підривало би довіря азійців до Америки, а тим самим коштувало би життя неодного американського вояка й моряка.

Розуміючи добре ці умовини, президент Рузвелт закликує конґрес покласти край заборони китайської іміґрації до Злучених Держав, звертаючи увагу конґресови, що цього вимагає й справа виграння війни й справа заведення постійного мира.

За освідомлення війська

Доносять з Лондону, що по всій Британії американські вояки мають почати цими днями приписані командою „балачки", які мають їм помогти розуміти проблєми й цілі війни.

У своїй директиві, що дала приказ почати цю виховну програму, висказує ґенерал Джейкоб Деверс, командант військ на европейському театрі, надію, що низка таких „балачок" впоїть у вояків довіря в командування, гордість на службу й зрозуміння особистої участи, знання причин і поступу війни. Він висказує теж надію, що завдяки цим „балачкам" вояки будуть краще розуміти своїх союзників і наберуть інтересу в біжучих подіях і в їх відношенню до війни й до заведення мира.

Команда видала вже для керівників таких „балачок" підручник. Подає він передусім цілу низку порад про те, чого не треба робити. Отже кажеться провідникам „балачок", що цих балачок не вільно вживати для пропаґування якихнебудь справ, вір, теорій, чи чогонебудь іншого.

Провідники повинні шанувати інтеліґенцію своїх слухачів, себто трактувати кожного вояка як дозрілого громадянина американської демократії.

Люди, що будуть вести такі „балачки", мають відразу дати своїм слухачам до зрозуміння, що „балачки" не мають на цілі переводити якихось ухвал через леґіслятивні тіла, або вирішувати якісь справи, або відбувати якісь голосування.

Перша дискусійна „балачка", що мала відбутися 11. жовтня рано, йшла на тему: „Війна й лінії достави". На неї зібралися американські вояки по всій Британії в годині пів до 8. рано. Обговорювано на ній працю, яка потрібна для того, аби американські війська на східнім боці Атлянтику мали все, що їм потрібне для життя й воювання. „Балачки" відбуваються ґрупами по 20—50 вояків. Коли обовязки служби не дали якимось воякам узяти участи в цій „балачці", то вони повинні зібратися на „балачку" котрогось іншого дня в цьому тижні.

Звичайно для обговорення якоїсь справи визначується тиждень.

Армія старається дати воякам нагоду обговорити їх власні проблєми й цілі в спосіб, практикований на так званих ново-анґлійських міських зборах. Одинока різниця між „балачками" вояків і ново-анґлійськими міськими зборами в тому, що вояки будуть мати як підставу до дискусії приготований спеціяльно для них підручник з фактами, що відносяться до справи, яку обговорюється в „балачці".

Друга різниця в тому, що підчас коли участь у ново-анґлійських міських зборах добровільна, участь вояків у „балачках" обовязкова. Лише членів „військової повітряної сили" звільнено від обовязку брати участь у „балачках", але командування висказало бажання, що члени цеї „сили" візьмуть добровільно участь у „балачках", як лише найдуть на це вільний час.

Між справами, які мають бути обговорені в найближчих тижнях, є: війна на Пацифіку, далі „ленд-ліз" і як він ділає; та допомога й відбудова окупованих країв.

Покищо „балачки" тривають одну годину тижнево. Керує ними „дивізія спеціяльної служби" на европейському воєнному театрі.

Стільки говорить телеґрафічне донесення з Лондону. Для зрозуміння цеї новини на місці буде пригадати різні роспити ґазетярів серед вояків американських збройних сил, роскинених по всьому світу, про відношення тих вояків до війни й мира. Хтоб не провадив такі роспити, здавалося, що вони всі виказували поважні недостачі в відношенню цих вояків до війни. Говорили ґазетярі з „Ню Йорк Таймс Маґазин" і інші, що вояки зраджували повну байдужність до справи, за яку йде в цьому страшному, цілий світ обіймаючому конфлікті. Були ґазетярі, які збирали основне відношення вояка до війни до відношення грача: мовляв, вони хотіли виграти, як можуть, а як не можуть, хочуть як найскорше справу покінчити й вертатися домів. Виходило би, що вояки зовсім байдужні до питання, який буде мир по цій війні. Байдужно їм навіть до того, що зле наладнаний мир потягне певно нову світову війну, в котрій діти теперішніх вояків будуть мусіти проливати свою кров так, як ці вояки проливають свою кров тепер, дарма, що їх батьки вели першу світову війну під кличем покласти край усім війнам.

Важко сказати, на стільки були правдиві ці писання американських журналів про настрої й наставлення американських вояків. Заходи американського командування в Европі вказують, що воно підозріває, що в них є багато правди, коли воно береться невідрадний стан лікувати.

Спроби американського командування цікаві одначе не тільки причинами, що його викликали, але й способами, яких воно до цього вжило. Кидається тут в очі передусім те, що команда не накидає воякам ніяких поглядів на справи, а тільки дає їм нагоду обговорювати справи самовільно й на основі вільної дискусії приходити до такого висновку, який промовляє до розуму даної одиниці. Цей спосіб певно відрізняється різко від практики тоталітарних держав. Це спосіб, наскрізь демократичний.

Вартість советської конституції

Про советську конституцію писали так багато в часі її появи ще перед 1941 р., що її вартість вже тоді представлено в належному світлі. Одначе большевики добре знають Гідлерову засаду: „Як пустити велику брехню, вона прийметься, бо люди не зможуть погодитися з думкою, щоб така велика брехня могла існувати. Отже мусить повірити, що це правда".

Йдучи за такою наукою, „Краєва Рада Американсько-Советської Приязни" розіслала щойно до визначних людей з бизнесового, політичного, літерантурного та журналістичного світу відбитку советської конституції, як „небувалого документу в історії людства" з тим додатком, що це „найбільша благодать для теперішньої ґенерації". Відбитку розіслано з метою, щоб осягнути „найбільше співділання між американським та советським народом". При цій нагоді згадана рада просить пожертви на дальше розповсюднення друком советської конституції.

Одначе найшлися письменники, що не закривають правди про вартість советської конституції. До них належить теж і Томас Вудлак. Він висловлює думку у Вол Стріт Джорнал, що рада не повинна жадати пожертв на розповсюднення друком конституції, а дати наперед людям спромогу висловити свою думку про вартість цього документу. А вже після того читач може самий вирішити, чи дати дар на таку ціль, чи ні. Потім приступає автор до розбору советської конституції й каже:

„Формою російська держава є федерацією ‚автономних републик", яких є 16. Одна рівноправна з другою, кожна однаково зорґанізована. Єдина „незвичайна" новість це та, що кожна република може виступити із Советського Союзу Соціялістичних Република. Джерелом всієї громадянської влади є ‚працюючий нарід з міст та сіл, заступлений депутатами Советів Працюючого Люду". Це політична підстава С. С. С. Р. Конституція каже, що це є признакою чести для кожного здорового громадянина, щоб він займався працею, бо хто не працює, не повинен їсти. Отже по формі, конституція є зовсім „демократична", бо всі люди працюють і сила держави залежна від усього „народу" на підставі загального голосування всіх зрілих людей.

„Тепер треба приглянутися змістови конституції. Йде найсамперед про свободу громадянина, а з тим і про право, яке має громадянин до держави. Чи справді має яке право советський громадянин,

„Глава X. конституції говорить про „Основні права й обовязки громадянина". Там вичислені такі права: „право до праці; право до спочинку: право до утримання на старі літа або в часі недуги та неспосібности до праці; дальше „право до освіти і цілковитої рівности в посіданню прав". В додатку всім громадянам заґарантована „свобода мови, свобода преси, свобода зібрання, уличних походів і демонстрацій" а також незайманість особи, дому і переписки. Оце вичислення свобід робить справді оправдане враження. Окрема глава призначена на свободу релігії і на цю главу варта звернути більше уваги. Там сказано: „Щоб забезпечити громадянинови свободу совісти, церква є відділена від держави, а школа від церкви. Свобода релігійного богослуження і свобода протирелігійної пропаґанди признана для всіх громадян".

„Коли хто побіжно перечитає оці постанови в Америці, то не зверне на них особлившої уваги. Американці знають, що це є відділення церкви від держави, і публичної школи від церкви. Але про школу сказано ще в конституції: „Право до освіти є забезпечене загальним примусом до науки, включаючи й вищу науку, яка є безплатна" і т. і. Алеж до цієї пори церкві заборонено як найгостріше виховувати в якімнебудь напрямку молодь, чи то в школі, чи то в семинаріях. Щобільше, ми розуміємо, що свобода віри обіймає теж свободу релігійної пропаґанди. Міжтим в Росії заборонена релігійна пропаґанда, а зате протирелігійну пропаґанду ведеться з уряду. І лише тепер дозволено церкві зорґанізувати свій синод, а завішено урядову протирелігійну пропаґанду. А в часі існування саме цієї конституції церкві заборонено було всяке право на існування, хоч конституція була „ратифікована" ще в 1941 р.

„Отже вже з цього самого ясно, що конституція не ґарантує ніякої „свободи релігії" так, як ми розуміємо цю свободу в Америці. В конституції нема ані слова про те, як вона ґарантує громадянські права людини. Вона хіба вимагає від громадянства обовязків для держави, але не дає цьому громадянинови ніякої ґарантії, як він може домагатися свого права від держави. Отже це зразок **тоталітарної конституції.** Тут не шкодить відмітити, що й наша американська конституція не булаб такою яка вона є, колиб не було наперед Декларації Незалежности, як вступу до конституції.

Хоч Найвищий Суд два рази остерігав, що Декларація Незалежности не належить до конституції, але зате теж признав, що Декларація творить духа конституції. Тому все треба читати конституцію в звязку з Декларацією.

„А це вказує, що не вистарчає переглянути советську конституцію, але треба її перечитати з застановою. Отже само кольпортування советської конституції не конечне значить тесаме, що її читання, а читання ще не значить розуміння правди про советську конституцію" кінчить Вудлак.

ЛЮТЕНАНТ ПОЛ Е. КОКЛИН відзначився в Італії тим, що літаючи своїм літаком понад італійські лінії, заставив огнем з машинового кріса похованих у боєвих ровах італійських вояків вийти з ровів і піддатися. Він завів потім літаком цих 150 італійців з піднесеними руками до американського табору. Підчас цеї операції воякови, що обслугував машиновий кріс, кріс осікся. Тоді Коклин казав воякови не зрадитися з цим італійцям і вояк вдавав пальбу з машинового кріса скорими вистрілами з автоматичного револьвера.

ІВАН ФРАНКО

Борислав Сміється

(Повість)

52)

І він постановив собі будь-що-будь виступити зі своєю гадкою на найближчім зібранню побратимів і упертися цілою силою, щоби побратимство Андруся Басараба спровадити з небезпечної стежки — ненависті і пімсти, котра натепер, при їх малосильності, могла тільки кожному пошкодити, а не могла нікому помогти, а повернути увагу й силу побратимства на таку ширшу і спокійнішу та, як здавалося Бенедьові, разом з тим і кориснішу роботу.

Схід побратимів був назначений на неділю вечір. Вполудне тої неділі повернули з Дрогобича Матій, Андрусь, Стасюра і ще деякі ріпники. Матій був дуже веселий, говіркий і щирий, але, коли Бенедьо питався його, що чували і що робили так довго в Дрогобичі, він тільки поцмокував і відповів:

— Усе добре, небоже, усе добре!

Ще не стемнілося гаразд, і Матій, лише що засвітив на припічку каганець, наповнений земним воском, коли до хати війшли гурмою побратими. Попереду всіх вшмигнувся, мов ящірка, Деркач, мовчки звітався з Матієм і Бенедьом і почав посвому нипати з кута до кута, засукувати руки та зиркати на всі боки. Далі повходили інші: брати Басараби, понурі й мовчазливі, як звичайно; Стасюра дуже щиро стиснув Бенедя за руку, всі інші також обходилися з ним, як з рівним, як зі „своїм чоловіком". На самім остатку ввійшов Прийдеволя. Його молоде лице було якесь бліде і мов зіссане, косим поглядом він позирав довкола і все мимоволі держався в темнім куті близько порога. В цілім товаристві якось менше було руху, менше гамору, ніж звичайно. Всіх немов щось давило, хоч ніхто й не признавався до того. Всі чули, що, хотя чи нехотя, вони наближаються до якоїсь важної події, в котрій прийдеться їм виступити одверто й сильно. Недавній випадок з убийством касієра був — усі почували це — передвісником нового звороту в діях Борислава. Але який це мав бути зворот, що за нові події наближалися і як їм стати супроти них, цього наші побратими не знали, хоч кожний надіявся, що чей же на спільній нараді подекуди все те проясниться. Не диво, отже, що нинішні сходини зачалися понурою, важкою, ожидаючою мовчанкою, що побратими зійшлися всі в повнім числі і ще навіть перед звичайним часом: кожний знав, що супроти чимраз тяжчого життя в Бориславі, супроти день-у-день більшаючої нужди та наплиecon незанятих, шукаючих праці рук мусить щось зробитися, — але що й якими силами, цього ніхто не вмів собі сам виснити, і цього іменно вияснення кожний ждав від спільної ради.

Один тільки Андрусь Басараб немов не почував нічого надзвиачйного. Він засів на своїм місці коло стола під вікном і окинув оком товариство.

— Ну, всі зібрані, — сказав він, — можемо зачати своє діло. Ану, Деркачу, за палицями!

Деркач, послушний і звинний, уже протискався крізь стоячих серед хати побратимів, коли втім старий Стасюра встав і просив про голос.

— Ну, що там такого, — сказав неохітно Андрусь, — говори, побратиме Стасюро, хоч, я думаю, все таки ліпше було би, щоб у Деркача ті палички були під руками. Не завадить закарбувати, скоро що цікавішого.

— Ні, сказав твердим голосом Стасюра, — я не буду говорити нічого такого, що здалося би до карбування.

— Ну, а щож такого? — спитав Андрусь і знов зирнув по всіх побратимах. Він побачив, що ті сиділи або стояли з похнюпленими лицями і не дивилися на Стасюру, а тільки немов готовилися слухати його бесіди. Андрусь покмітив, що вони змовилися.

— То, побратиме Андрусю, — говорив сміливо старий ріпник, — що пора би нам найти собі яку іншу, ліпшу роботу, аніж те карбування. Щож то ми, діти, чи що? У побратима Деркача цілі вязанки покарбованих палиць, а яка з них користь? Кому що помогло те карбування?

Андрусь зачудованими очима дивився на старого. Справді, в такий спосіб ніхто ще тут не говорив, і йому самому в голові повернулося питання: „Та й справді, до чого здалося карбування?" Але що на таке питання він зразу не находив достаточної відповіді, то й рішився стояти далі на своїм, щоби викликати ближчі вияснення.

— Кому помогло? — сказав він звільна. — Ну, але чи для якої помочі ми це робимо? Чи ти забув, що ми це робимо для пімсти?

— Для пімсти, так, так! Але як же ти тими палицями будеш мститися? Як мститися, то я гадаю, що треба іншого способу, а не тратити дармо час на дитячій забавці. Як мститися, то треба сили, а з тих палиць тобі, певно, сили не приросте.

— Так, — відповів Андрусь, — алеж ми хотіли, як прийде пора, зробити правдивий суд над своїми кривдниками, щоби мати чисту совість.

— Пуста наша робота, — сказав на те Стасюра. — Чисту совість ми й тепер можемо мати, бо кожний чує аж надто добре, скільки і що і як терпить. А щоби помститися, щоби зарадити лиху, треба, крім чистої совісті, ще й сили, а в нас що за сила?

— Так, так, — загули довкола побратими, — що в нас за сила? Хоч би у нас було й три вози накарбованих палиць, то це нам не додасть на три п'яді більше сили!

— Га, а відкиж нам сили взяти? — спитав Андрусь.

— Треба припускати більше людей до свого побратимства, треба громадити всіх докупи, вказати всім одну ціль, — відозвався Бенедьо.

Всі зирнули на нього якось недовірливо й боязко, тільки один Стасюра притакнув радісно:

— І я так кажу, і я так кажу!

— Алеж бійтеся Бога, побратими, чи ви подумали, що з того вийде? Перший-ліпший заволока видасть нас, прискаржить у місті, і нас усіх повяжуть і засадять до Самбора, як розбійників! — сказав Андрусь.

Морозом перейняли ті слова побратимів, і всі вони неспокійно й цікаво позирали на Бенедя, мов ожидаючи, що він на те скаже.

— Може то й правда, — сказав Бенедьо, — але як правда, то що це значить? Значить, що з такими цілями, з якими ви досі носилися, не можна показуватися між людей. Що, хотячи згромадити їх докупи, треба їм показати не саму пімсту, бо пімстою ніхто ситий не буде, але треба їм показати якусь користь, якусь поміч, якесь поліпшення!

(Дальше буде).

Діяльність Червоного Хреста за морем постійно зростає

Леонардо Тіколі, незважаючи на американське громадянство — народився в Шікаґо 23 роки тому — був вояком італійської армії. Після перемиря залишив армію, як і багато інших італійців. Ставши цивільною особою, він в першу чергу звернувся до директора відділу Американського Червоного Хреста, що находився недалеко від його дому, в Сицилії, аби розвідати про свого брата, Филипа. Яких два роки тому він мав вістку, що брат служив в американській армії.

На щастя Леонард знав в якій саме частині служив його брат. Маючи ці відомости, директор відділу Американського Червоного Хреста, не гаючи часу, сскомунікувався з іншим відповідним відділом. Дістав звідти відповідь, що Филип здоровий, хоч перейшов цілу Сицилійську кампанію. Почувши вперше цю вістку, Леонардо з радости заплакав. Потім засміявся та побіг до дому, аби сповістити родичам добру новину.

Цей приклад вказує на ту працю, що її виконує Червоний Хрест при американській армії. Скрізь, де розкидані на сьогодня американські війська, Червоний Хрест організував клюби для вояків і моряків. На нині їх нараховують 291, знаходяться вони по всьому світі, від Ісляндії до Аляски. Вояки, що мають відпустку, мають змогу добре виспатись, поїсти та розважитись.

Але крім сталих клюбів Червоний Хрест влаштовував рухомі клюби для вояків. Ці рухомі клюби виїздять до далеких летунських стацій та до фронтових ліній, везуть борщам печиво, каву, цигарки та часом навіть морожене. Деякі рухомі клюби мають фільми і прилади до висвітлювання їх, фонографи, книжки та ріжні інші предмети для розваги.

Помимо того представники Червоного Хреста стараються обслуговувати персональні потреби і справи вояків та моряків, де тільки є можливість. Спеціяльно вишколений персонал Червоного Хреста помагає в уділенні медичної допомоги. Вони відвідують ранених та видужуючих, влаштовують для них розваги, пишуть від них листи до дому, чи навіть ходять з їх доручення щось купити.

На нині, поза Злученими Державами, коло 700 робітників Червоного Хреста, спеціяльно вишколених, працюють серед наших збройних частин. Фактично всі вони мають за собою довгу практику в Злучених Державах.

НА ЗАСЛАННІ НА СИБІРІ

(Лист засланця українця з Галичини до товариша в Америці з 1916. року)

Подаємо отсе нашим читачам із „старих паперів" дуже цікавого листа сперед **27 років.**

Пашутіно, 27. листопаду 1916.
Дорогий Товаришу!

В моменті як це пишу, бачу на твоїм лице добре мені відому іронічну усмішку, бо певно собі думаєш: Гало, носив вовк — понесли й вовка; покарав Бог мудреця, що таскав людьми на всі сторони світу, а сам жив у коханій Галичині; добре йому так і т. і. Ти певне собі таке подумаєш і тихе задоволення заблисне у твоїх очах, що дивляться на свобідну землю Френклина, й не довелось їм бачити широку без краю білу сибірську тайгу (густі непрогляднi шпилькові ліси на багнистих землях Сибірі).

Та не думай собі зле про Сибір. Вона теж має свої спеціяльні роскішні чари, яких нема ніде в широкому світі.

От наприклад декому можуть видаватися страшними сибірські морози, як почує, що вони тут доходять до 70° Целзія нижче зера. Міра температури за Целзієм є релятивна й цілком довільна, бо властиво визначає тільки явище природи — точку замерзання й кипіння води. В суті речі, коли міряти температуру від зера, так вона на Сибірі може найрізноманітніша у світі, бо доходить до 203° у зимі й до 313° у літі. Правда, замерзає тут вода, замерзає пара водна в повітрі, замерзає ртуть, але не замерзає повітря. Отже є умовина, де можуть віддихати птиці й звірі, автохтони (тубильці), й ми. Живуть тут, між іншим, навіть при морозі на 70° наш горобець і сорока, лис і заяць. Живуть і працюють і радіють люди, живемо й ми, бо ми акліматизувалися. Зимно зносимо розмірно навіть лекше як тутешні люди, особливо коли тепло одягнемось, як є у що.

Бог, що у своїй премудрості упирив відповідно горобця, не забуває й за нас, й досі ще тут ніхто з наших не замерз. Не дивуйся, як Тобі скажу, що другу зиму сибірську переходжу в цілком звичайнім, легкім европейськім раглані (ковті). О, зимна я не боюсь як сиджу в хаті при печі.

Не розумієш може, як можна сидіти вісім місяців зимових у заперті, в хаті. А не зрозумієш тому, що Ти людина не натуральна, й міряєш час годинником і календарем. Які чудні ті люди з годинниками й календарями! Які рибалка на березі ріки Ангари закинув на рибу сіті з більшими й меншими очками, думає він, що попаде йому вся риба широкої й глибокої ріки — так і ви там із своїми годинниками й календарями. Накресляли якісь штучні міри часу, й думаєте, що всі мудрощі поїли, й тому то чудно вам, що людина може запертись на 8 місяців зимових у хаті. Та нам це представляється зовсім інакше.

У нас є інші, натуральні міри часу. Як Бог дав вік нашій землі, так дав їй також природні міри часу, а то добу, місяць і наш рік. І цими мірами ми міримо собі час. Нема ніяких секунд, мінут, годин, тижнів, десятьліть ні століть, — а є тільки день, місяць і рік, відповідно до рухів, які виконує наша земля й її товариш місяць. Держачись тих природних мір часу, забуваємо й сміємося, як згадаємо, що люди десь визначують що ось саме тепер є наприклад двацяте століття, рік такий то, неділя чи понеділок, година, мінута ця чи та. Це все людська видумка. Певне лише те, що тепер є ніч, повня, й зима. Пройде ніч, буде день, пройде повня, буде нів, пройде зима, наступить літо.

Маючи такі природні міри часу, можемо преспокійно сидіти собі в заперті в хаті при печі, ваших 8 місяців. Час для нас ні довгий ні короткий, й можна собі співати нашу народню пісню:

> Плинуть мої дні за днями,
> А літонька за літами,

й цілком не денервуватись ані не нудитись, нічого не бажати, ані за нічим не тужити, бо звісно, що кожна система має також свій час.

Ось за цею природною мірою часу живу я тут й другі мої знайомі. Так живуть тутешні мешканці, так живе ведмідь у барлозі, й риба під ледом, і сосна й ріка й скреля.

Так доходять до нас і вісті від вас та із світу, правильно при повні й нові місяця, якщо не перешкодить тому на які дві півповні весною й осінню — розпутиця. Ти може не знаєш, що таке розпутиця, отже я Тобі це вияснию.

Ви там люди повидумували собі й побудували ріжні засоби комунікаційні — якісь стежки, гостинці, залізниці, телефони, телеграфи й т. д. Одначе все це тільки людські видумки. Природною дорогою на суші все була й є — ріка. Якщо нема на ній леду, так їдуть по ній лодками, а як стане лід, так можна їхати по ній кіньми і йти пішки. Ти знаєш, що як весною рушить крига, то по ріці не можна ані пройти, ані переплисти, ні переїхати. Але Ти не знаєш, що крига може йти і в осені. Одначе воно так є тут. Крига йде тут весною й осінню яких дві півповні, й природно, що тоді ані людина ні звір не важиться пуститись на ріку, бо утоне. Оце є час розпутиці.

Розуміється, що вчасі розпутиці й почта не курсує. Та ми вже привикли й до цього, й сидимо тоді без найменшої вістки із світу. Зрештою — все одно, чоловік дізнається про це пізніше. Новин тут нема.

Я міг би Тобі ще багато дечого написати про різницю моїх мір і поглядів від Твоїх, але гадаю „що й цього доволі.

Щиро поздоровляю

Іван Івашко

Адреса: Росія, Сибір, Єнісейська губернія й уїзд, почта Богучани, село Пашутіно.

Р. S. Після революції в Росії Іван Івашко вернувся до Львова, де далі провадив Українське Іміграційне Бюро.

НЕАПОЛЬ ПО ВІДСТУПЛЕННЮ НАЦІСТІВ.—Так представлялися кораблі держав Осі та причали й портові магазини в Неаполю по відступленню німців. Видно, знищили все, що могло придатися Алянтам.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

СЛОВАН, ПА.

З праці відділу Самостійного Золотого Хреста.

Від коли наша країна знайшлася у війні, то з того часу наша громадська робота є присвячувана таким цілям, які до війни зовсім не були актуальні. Бо війна витворює зовсім інші потреби, та ставить до своїх громадян зовсім інші вимоги, як це діється в мирних часах. І наше українське жіноцтво пристосувало свою працю до цих воєнних вимог. От возьму під увагу нашу громаду. Хоч ця громада невеличка і хоч наших українських родин є в ній дуже мало, то все таки ми потрафили обєднати 35 жінок у відділ 65 Самостійного Золотого Хреста, які працюють тепер для воєнних потреб Америки. В нас еміграція досить стара, так, що у відділі знаходяться в більшім числі роджені тут та замужні вже жінки.

Зачас існування нашого відділу, а зорганізувала його пані Ольга Ключанович 15. січня 1942 року, ми передали вже на Ю.С.О. $93.60, на Червоний Хрест $91.85, на інші цілі $75.64. Отже разом $261.09.

За цей час члениці нашого відділу видали також багато шиття та гачкованих убрань для Червоного Хреста. Брали ми участь в одностроях Золотого Хреста в ріжних американських парадах, які були призначені для витворення більшого ентузіязму та охоти в праці на ріжних воєнних ділянках.

Про цю всю працю нашого відділу місцева американська преса подавала вже багато разів відповідні звідомлення та описи.

Урядниці нашого відділу такі: пані: Ольга Ключасович, голова; Єлисавета Йосиф, предсідниця; Марія Майорник, секретарка; Йосифа Валтел, касієрка; Марія Копич і Стелла Фулер, пресові референтки.

Управа 65. відділу Самостійного Золот. Хреста.

Члениці 655 відділу Самостійного Золотого Хреста. Ця знимка була поміщена в місцевій газеті BURGETTSTOWN ENTERPRISE з нагоди їх участи в поході на MEMORIAL DAY цього року. Газета з цеї нагоди подає, що це є одна з провідних активних жіночих груп в воєнній праці в Словані, Па.

УКРАЇНЦІ ХОТІЛИ ВБИТИ АЛЬФРЕДА РОЗЕНБЕРГА.

СТОКГОЛЬМ, Швеція, (ОНА). — Шведська преса надрукувала вістку, що українці робили замах на життя Альфреда Розенберга. Замах, пишуть, не вдався і багато людей арештовано. Новинка не говорить, де роблено замах; каже, це було підчас паради штурмових дивізій.

Кажуть, що українські партизани вже давно мали охоту зглядити Розенберга зо світа, але він ховався, тримав біля себе великий відділ поліцій й не виходив нігде без поліцийної схорони. Шведська преса пише, що Розенберг є легко ранений і лежить в шпиталі.

ПРОФ. В. КУБІЙОВИЧ НА АВДІЄНЦІЇ У ФРАНКА.

ЦІРІХ, Швайцарія, (ОНА). — Німецька преса доносить, що відомий український діяч, проф. В. Кубійович, був принятий Франком на авдієнцію. Німці уважають професора Кубійовича своїм довіреним чоловіком і радяться з ним, як і що в Галичині робити. Газети пишуть, що проф. Кубійович конферував з Франком в справі опіки над українським населенням в Генерал-Губернаторстві.

Генерал-губернатор говорив з Кубійовичем про справу українізації Любельського воєвідства і казав порядати україніцям признання за примірне сповнювання обовязків. На відході Франк обіцяв проф. Кубійовичеві, що українці дістануть від держави більшу суму грошей на свої громадські цілі.

Берлінська радіовисильня передала вчора новинку про відносини в Польщі в якій промовець старався викликати враження, що українське й польське населення співпрацює з окупаційною німецькою владою і не має нічого проти окупації. Бесідник прочитав комунікат державної німецької новинкарської агенції про отворення хліборобського ярмарку в Домбіні, і сказав, що генерал-губернатор Ганс Франк виголосив промову в якій похвалив польських державних урядовців за те, що добре виконують свої обовязки.

МАДЯРСЬКИЙ УРЯД БОЇТЬСЯ ПАРТИЗАНІВ.

БЕРН, Швайцарія, 7. жовтня. (ОНА. — З Будапешту надійшла вістка, що мадярський уряд боїться югославських партизанів. Кажуть, що мадярі бояться, аби партизани не дійшли до мадярської границі, щоби партизанська „зараза" не продерлася на Мадяряину. А як мадярське селянство вже має досить війни і, що демократичні елементи віддавна домагаються, щоби уряд старався перівати звязки з Німеччиною і вийшов з війни передтим, нім її програє, то партизанська ідея саботажувати воєнні змагання держав Осі, моглаб мати на Мадярщині підхожий ґрунт.

Мадярський уряд знає противоєнні настрої свого населення в притикаючих до Югославії районах і, щоби запобігти поширюванню там партизанського руху, уряд проголосив там воєнний стан. Не вільно виходити в ночі на вулицю, не вільно відбувати громадських зібрань, і не можна згадувати про війну. Уряд подвоїв там жандармерію і дав їй право арештувати кожного підозрілого чоловіка. Як хто покажеться в ночі на вулицю, то жандармерія має право його арештувати і питати чи має дозвіл. Як нема, то його негайно ведуть на воєнний суд.

БУТИ ЧЛЕНОМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ ЗНАЧИТЬ, НАЛЕЖАТИ ДО ТАКОЇ ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ, ЩО ПОБУДОВАНА НА ПЕВНИХ, ТРІВКИХ І СОЛІДНИХ ОСНОВАХ.

ДОБРЕ СКАЧЕ. — Полковник Сергій Оболенський, бувший російський князь, що повів чотирьох офіцирів і вояків при зіскоку скоропадами на Сардинію, аби навязати звязки між італійцями, що воюють проти німців. Він зрікся був свого князівського титулу, аби стати американським громадянином. Коли його не приняли до війська на офіцира, він вступив до армії простим і дослужився теперішньої ранги як парашутист.

ПОВІТРЯНИЙ БІЙ НАД ВЕВАКОМ

Аліянтська Головна Кватира на Південно-Західному Пацифіку доносить, що чотири американські боєві літаки системи „Тандерболт" звели над Веваком, на Новій Ґвінеї, бій з 32 японськими боєвими літаками й збили з них 8, а може й 10.

З Індії доносять, що японські бомбовики налетіли на місто Мадрас, головний порт східної Індії, та скинули на нього бомби.

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ І РЕДАКЦІЇ „СВОБОДИ"

Для справного і скорого полагоджування листування, в справах, що відносяться до редакції і адміністрації, просимо всіх читачів адресувати всі листи на імя „Свободи". Адресовані листи на імя котрогонебудь редактора, чи управителя, спричиняють не потрібну проволоку в полагодженню справ.

П. Н., Ню Йорк, Н. Й. — Прислані і заадресовані листи до д-ра Л. Мишуги будуть йому доручені, при чому повідомляємо, що він захорів і є тепер на лікуванню.

КУПУЙТЕ ВОЄННІ БОНДИ

Олександер Неверов.

Миколкова Ватага

Шапку набакир, ноги криво, в устах папіроска. Чотирьох опришків має під своїм приказом. Наймолодшому, Володкові, є вісім літ, йому, найстаршому, дванацять. Як лише де зявляться, горобці, голуби, песята й коти втікають переполошені на всі боки. Птахи відлітають, а звірята втікають за пліт. Небезпечна ватага! Володка напевно виключать, бо він слухає маму. А Івась, права рука отаманова, не боїться навіть чорта. Мати бере ремінь. Івась вибіжить на вулицю.

— Так!

Івась хлопець. Сербійко не остає в нічому позаду Івася, лише має занадто тяжкі ноги, так що при відступі не може досить скоро утікати. Сягнути до чужої кишені, забрати яблока з Харитонового саду нема над Максимка, четвертого опришка.

*

Поле. Лівобіч сади. Гарний день пізного літа, з лискучим павутинням у повітрі. Вітром відломаний будяк котиться, на хвилиночку зупиняється, потім нахиляється, знову покотиться та знову лежить. На церкві влискується хрест. Лагідний звук дзвона ледви чути. Вдалі видно Волгу, як веться зеленою стяжкою, наче синаве скло. Чути гукіт кораблів.

Ватага відпочиває півколом на землі. Пояски розщіпили, ковнірці сорочок порозпинали. Максимко схопив пільного коника - стрибунця з довгими, зеленими ногами. Обриває йому помало крильця. Окалічілий коник-стрибунець на долоні вже навіть не ворухнеться. Максим пробив йому плечі довгою, сухою травиною.

— Маємо тебе, чарівнику! Івась показує ножик.

— Кому? — питається Микольцьо.

— Я татові вкрав його.

— Брешеш!

— Бог мені свідком, я вкрав його. Тато шукав і шукав, а потім мав докоряти мамі: „Ти мені ніж зачарувала!"

Володкове серце бється неспокійно. Очі його прижмурюються. Отаман приказав йому, щоби вкрав дома батькові тютюн. А він того не зробив.

— Ти вкрав?

— Я напевно вкраду.

Микольцьо подає до відома нові правила: „Хто не краде, не сміє бути нашим товаришем. Годитеся?"

— Годимося.

— Максиме, порахуй голоси!

Володко піднімає ліву руку, дивиться трівожно на один палець, що корчиться та відстає від інших. Палець колибається. Серце бється сильно.

*

Харитоновий сад є на кінці міста. Зза горба визирає вечірний сумрак і окутує дерева. Хтось невидний ходить попід дерева й обломлює галуззя. Як лише впаде яке яблуко на землю, Володко дрижить. Максимцьо сидить на плоті, розложив ноги широко наче їздець, гойдає ногами та бє коня.

— Ходімо до Дому Совєтів.

— Не оплатиться.

— Вчора там убили одного червоноармійця.

Микольцьо приказує: Як Харитон побачить нас, то не втікайте всі одною гурмою.

— Перелізьмо всі.

— Я тут лишуся на варті. Не вільно було противитися. Харитонів собака забрехав біля хати. Харитон вистрілив зі сіней. Небаром обіходитиме також вечірня варта. Треба поспішатися. Ідуть. Два вліво, два вправо. Над садом сходить місяць. Наче велитенський хвіст простягається тінь берези. Чи птах ворушиться між галуззям, чи то Володкове серце хоче злетіти вгору? Володко й не віддихає. Все тіло свербить його, ноги трясуться. Кожне дерево пригадує йому грізно Харитона. Яблуня піднесла галуззя вгору, яблук на ній, що не зрахувати! Максимцьо вхопився гиляки. Сполохана яблуня шелестить, галузки тріскають, яблука падуть на землю.

— Проклятї злодюги! Харитон! Підковані чоботи тупотять. Вуса колихаються у повітрі. Галуззя ломиться, сухі гилячки тріскотять. Напад! Із вечірної тишини пробивається завзятий гавкіт собаки, що грозить вишкіреними зубами. Володко втратив рівновагу. Ноги несуть його наче крила.

Харитон валить за ним. Довгий його прут досягає Володка.

— А маєш! А маєш!

Максимцьо ледащо. Виринає по другому боці в місячному сяйві та кусає смачно яблуко. Всі кишені має повно яблук.

— Дуже добрі яблука!

Івась котиться наче куля. За ним зашпотуючись біжить Сергій. Добре запаслися. Напхали собі підперізані сорочки яблуками, так, що подобають на мішки. Володко шкутильгає. Задничина вибита пашить вогнем.

— Що ти дістав?

— То не болить.

Витягає з кишені два яблука.

— Ось яблука.

— Дайте йому за це закурити.

Івась втягає дим і подає папіроску Максимцеві. Максимцьо потягнув раз і подає Сергієві. Тепер черга на Володка. Навіть не вистарчає товаришам. Усі люди випускають дим носом наче двома коминами. А йому лишається дим у горлі. Володкові здається, що вдушиться. Така баба! Микольцьо курить цілу папіроску сам один, спльовує досвідчено аж на три аршини (метри) далеко. Микольцьо розповідає:

— Минулого року я разом із Дупелом відкрутив у суботинській дачі (вілі) дванацять клямок від дверей. То було грошей!

— Ти програв їх.

— До чорта, всі!

— Було тобі їх жаль

— Якто? Мені ніколи нічого не жаль. Як собі поховаємо яблука, підемо красти дрова на Волзі.

— Я також піду!

— Може думаєш, що я не піду? — питається Володко. Та серце йому при цьому підскакує наче горобець.

Місяць зиркає жовтим світлом. Дахи перелазять один одного. А над усіми знімається церковна вежа. Йдуть вопри трамваєві шини, окутані темрявою. Як зашелестить трава, дріжать трохи. Ноги їм пленталться із тінями колів. Правобіч наче колихаються білі літні дачі. Лівобіч на полях страшать соломяні буди своїми чорними, позіхаючими пащами.

*

Волга. Човни плавають, плескають при березі. Білі сорочки надуваються наче бальони. Хлопці вганяють понад беріг. Кораблик мляскає мокрим ротом і випускає з комина чорний дим. Воліче пороми з кіньми, мужиками та жінками.

— Тето, що ви привезли?

— Вважай, щобись пропав!

— Марійко, хусточка визирає тобі з кишені. Вкрадуть тобі його!

— Татуню, де гроші?

Миколка вважає на жінку, що сидить на землі та рахує гроші в порядку.

— Що так дивишся?

— Я довго не бачив тебе.

— Дай йому по зубах!

На однім возі сидить хлопець, шапку затиснув глибоко на очі. Микольцьо поцілив його каменем. Та хлопець мовчить. Тоді Микольцьо приступає сміливо ближче. Сільський хлопець схопив батіг.

— Ти що зробив?

За ним приходить мужик. Ударив Микольця по голові.

— Даруйте, дядьку, а то зawіщо?

З другого боку кинувся на мужика Максимцьо. Івась і Сергій поскакують йому поперед вуси. Володко дріжить із жаху й радости.

— Бійка!

— Де?

— Де?

— Ти чого вдарив мене?

— А ти чого вдарив його?

— Гоніть їх до чорта! — кричить інший мужик. — То хлопчиська міські. Чоловік навіть добре не оглянеться, а вже йому кишеню відріжуть!

*

Осінь. По садах пустка, на дворі скучно. Боднар кидає бистро очима наче шуліка (яструб). Якжеж можна щонебудь украсти? На сходах сидить кітка бабусі Пивоварихи. Не дивиться. Вуха нащурила. Чи мав би зі скуки добре вдарити її? Засягнув її каменем. Кітка покотилася зі сходів і шкробає далі лабками до дверей. Пивовариха вибігла надвір:

— Прокляті опришки! Чого мучиш кітку?

— А ти бачила щось?

— На кожному кроці переслідуєш її!

— Може я бив її?

Боднар із сусідньої світлички кричить:

— Хто мені вкрав долото? А чорт би вас усіх забрав!

(Кінець буде).

ПЕРША ПОМІЧ.—Військовий капелян полк. Вилйем Кінг з Канзас Сити, Мезуре, задержався на хвилину в Еболі, в Італії, аби дати першу поміч малій італіянці, котра скалічила собі ногу на оскалку. Священик вжив при тому свого комісового пакуночка першої помочі, який має кожний вояк.

МАДЯРСЬКІ ВЕТЕРАНИ ДОМАГАЮТЬСЯ ЗЕМЛІ.

(ОНА). — З Будапешту доносять до Швайцарії, що повернувші з совєтського фронту мадярські вояки домагаються, щоби уряд додержав своєї обіцянки і надилив ветеранів землею. Вони кажуть, що перед відїздом на совєтський фронт, урядові представники говорили, що як вояки повернуться з війни, то на них буде чекати по кілька морґів урожайної землї. Але вернувшись, вони переконалися, що уряд обіцянки не додержав. Замісць землі, ветеранам кажуть іти до праці в промислових заводах, або висилають їх до праці на ріллі.

Товариство мадярських ветеранів внесло до уряду протест з домаганням, щоби він негайно постарався дістати їм землю і поміг їм осістися на фармах. Бачучи, що з ветеранами непереливки, уряд постановив виселити незаможних румунських селян з Трансильванії в промислові осередки, а їх землі віддати мадярським военним ветеранам.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ПАСЕЙК, Н. ДЖ. — Місячні збори Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 42, відбудуться в неділю, 17. жовтня, в год. 2. попол., в льокали У. Н. Дому, 237 Говп Еве. Просимо всіх членів прийти на означений час. — Петро Головачук, секр.

СТЕМФОРД, КОНН. — Місячні збори Бр. св. Арх. Михаїла, від. 350, відбудуться в неділю, 17. жовтня, в годині 5. пополудні, в церковній гали на Ґрінвіч Еве. Просимо всіх членів і членкиць, місцевих і позамісцевих, прийти точно на час, бо буде важна справа, котру конче маємо вирішити на користь Братства і членів-жовнірів, що служать в нашій американській армії. — В. Карий, предс.; В. Блащук, кас.; І. Михайлишин, секр.

БЕТЛЕГЕМ, ПА. — Збори Бр. св. Димитрія, від. 288, відбудуться в неділю, 17. жовтня, в годині 12:30, в звичайнім місци. Уряд просить членів явитися на збори, бо є деякі справи до полагодження. Ті члени, що не платять до братської каси, не повинні довгувати, бо нема грошей за них платити. — За уряд: Ю. Заґвоцький, предс.; Д. Мушастий, кас.; А. Данилюк, секр.

ЙОНКЕРС, Н. Й. — Тов. Подільська Січ, від. 8, повідомляє, що надзвичайні збори відбудуться в неділю, 17. жовтня, в год. 2. пополудні, в гали У. Г. Клюбу, 13 Вашингтон ул. Просимо членів прийти і заплатити свої вкладки. — В. Комар, пр.; В. Мандзій, секр.

КЛІВЛЕНД, О. — Сестр. Н. З. П. Діви Марії, від. 112, буде мати збори в неділю, 17. жовтня, в гали парохіяльній, зараз по Сл. Божій. Просимо всіх членкиць прийти на збори, бо маємо дуже важну справу до полагодження. — За уряд: Марія Ліска, предс.; Катерина Ґабрівська, фін. секр.; Параня Ризун, кас.; Домінійка Романович, рек. секр.

РАЧЕСТЕР, Н. Й. — Бр. св. Йосафата, від. 217, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 17. жовтня, о годині 2. пополудні точно, в гали парохіяльній. Приявність всіх членів є конечна, бо є важні справи до вирішення. Довгуючі члени мають прийти на ці збори і вирівнати свій довг, бо інакше будуть суспендовані. Старайтесь приєднувати нових членів до Бр. і до У. Н. Союзу, за що отримаєте нагороду. — М. Ящула, предс.; П. Паснак, кас.; А. Іванів, секр.

ПЛЕЙНФІЛД, Н. ДЖ. — Місячні збори Тов. ім. Івана Франка, від. 372, відбудуться в суботу, 16. жовтня, в годині 7:30 ввечір, в домі 122 Ліберти вул. Просимо всіх членів прийти на час, бо маємо важні справи до полагодження. Довгуючі члени повинні вирівнати свої залеглости. — Ю. Голинський, предс.; В. Реновець, кас.; Й. Ярема, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Три-квартальні і місячні збори Тов. Зоря, від. 69, відбудуться в суботу, 16. жовтня, в 8. год. ввечір, в церковній гали св. Юрія, 217 Іст 6. вул. Просимо всіх членів прийти на збори. — Й. Забавчук, предс.; І. Мартинець, кас.; М. Ликтей, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Повідомляємо всіх членів Бр. св. Андрея Первозваного, від. 66, що відтепер всі місячні і спеціяльні збори будуть відбуватися в парохіяльній гали св. Юрія, 217 Е. 6. вулиця. Квартальні збори відбудуться в пятницю, 15. жовтня. Просимо всіх членів прийти на ці збори численно, бо є дуже важні справи до полагодження. — Павло Зятик, секр.

ОЛЕФАНТ, ПА. — Збори Бр. св. Кирила й Методія, від. 86, відбудуться в неділю, 17. жовтня, зараз по Сл. Божій. Напоминаємо членів, щоб до кінця цього року постарались вирівнати до бр. каси всі затягнені довги з минулих років. — Уряд.

МАГАНОЙ СИТІ, ПА. — Тов. Запорозька Січ, від. 305, повідомляє членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 17. жовтня, в годині 11:45 рано. Просимо членів прийти на означений час, бо будемо мати важну справу. Котрий член або членкиня не буде на зборах буде підлягати карі згідно з ухвалою. — Д. Гайдамака, предс.; М. Тихоневич, кас.; М. Гентош, секр.

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ „СВОБОДИ"

Прохаємо читачів „Свободи", що змінюють свою адресу, виповнити оцей блянкет, подаючи доконче стару й нову адресу та число відділу, якщо ви є членом У. Н. Союзу, та вислати його в листі з 10 ц. поштовими значками до адміністрації „Свободи". **10 ц. треба доконче залучити на покриття вироблення нової металевої плити.**

Імя й призвище .... Ч. від. ....

Стара адреса ....

Нова адреса ....

ТАРЗАН, ч. 852. Дивний свідок.

Тепер малпа почала відзискувати притомність. Тарзан заговорив з нею, а потім сказав до судді:

„Люба малпа Маліна каже, що її пан вернувся домів при сході сонця, зовсім як я казав". Суддя засміявся.

„Чи ти думаєш, що суд може приняти як свідчення твій переклад незрозумілої балачки малпи?"

Потім він покликав Маліна: „Заберіи цих божевільних людей назад до джунґлів, де вони належать, під ескортою". Пієр Малін був дуже, радий: Тарзан був у його руках.

ПРАЦЮВАТИ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЦЕ, В ПЕРШІЙ МІРІ, ПРИЄДНУВАННЯ ДО НЬОГО ЯКНАЙБІЛЬШЕ НОВИХ ЧЛЕНІВ.

